

## МЕХАНІЗМ ІРО ЯК СПОСІБ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

### IPO MECHANISM AS A METHOD OF MANAGING ENTERPRISE PROFIT

**Коваленко-Марченкова Є.В.**

кандидат економічних наук,  
доцент кафедри економіки та підприємництва  
Придніпровська державна академія будівництва та архітектури

**Лисенко Ю.О.**

магістр,  
Придніпровська державна академія будівництва та архітектури

**Kovalenko-Marchenkova Yevheniia**

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,  
Department of Economics and Entrepreneurship,  
Prydniprov's'ka State Academy of Civil Engineering and Architecture

**Lysenko Yuliia**

magister,  
Prydniprov's'ka State Academy of Civil Engineering and Architecture

*У статті розглянуто, яким чином вихід підприємства на фондову біржу впливає на його прибуток та вартість в цілому. З'ясовано сутність поняття первинної публічної пропозиції. Визначено цілі та особливості первинного виходу на ринок цінних паперів. Особливу увагу приділено дослідженню переваг та можливостей, недоліків та складнощів фінансування компаній шляхом проведення первинного публічного розміщення акцій. Проаналізовано формування біржової ціни акцій, а також розкрито чинники та причини, які впливають на ціну акцій підприємства. Виокремлено та систематизовано фактори, що впливають на дохідність цінних паперів. Виявлена інформація, необхідна для оцінки компаній, що збираються виходити на фондовий ринок. Підкреслена важливість біржових новин, маркетингу та підготовленості до будь-яких змін цього ринку. Зроблені висновки про доцільність використання механізму IPO щодо збільшення вартості компанії та ефективного управління прибутком.*

**Ключові слова:** управління вартістю підприємства, прибуток підприємства, фондова біржа, IPO, ціна акції, дохідність акцій.

*В статье рассмотрено, каким образом выход предприятия на фондовую биржу влияет на его прибыль и стоимость в целом. Выяснена сущность понятия первичного публичного предложения. Определены цели и особенности первичного выхода на рынок ценных бумаг. Особенное внимание уделено исследованию преимуществ и возможностей, недостатков и сложностей финансирования компаний путем проведения первичного публичного размещения акций. Проанализировано формирование биржевой цены акций, а также раскрыты факторы и причины, которые влияют на цену акций предприятия. Выделены и систематизированы факторы, влияющие на доходность ценных бумаг. Выведена информация, необходимая для оценки компаний, собирающихся выйти на фондовый рынок. Подчеркнута важность биржевых новостей, маркетинга и готовности к каким-либо изменениям этого рынка. Сделаны выводы о целесообразности использования механизма IPO для увеличения стоимости компании и эффективного управления прибылью.*

**Ключевые слова:** управление стоимостью предприятия, прибыль предприятия, фондовая биржа, IPO, цена акции, доходность акции.

*In nowadays's conditions of development of market relations, there is a need for effective profit management. One of the tools for influencing the profit management and raising the value of the company is the IPO, ie the initial placement of shares on the stock exchange. It is necessary to determine the advantages and disadvantages of entering the stock market, to investigate how the stock market price is formed, which may affect them. The article is devoted to the analysis of the conditions for entering the stock market and the factors influencing the value of shares*

and the company as a whole. Since the main goals of any venture to the securities market is to raise additional capital to ensure efficient operations and profit management, the research has clarified the essence of such concepts as the stock market and the initial public offering. The goals and features, advantages and disadvantages of IPO are defined. The focus is on the threats, opportunities and complexities of financing companies by conducting an initial public offering, which is one of the main instruments of financing and improving the enterprise. The article describes the mechanism of stock exchange pricing, its dependence on the ranking of applications for the purchase and sale of shares, the frequency of fixing stock prices for the day of trading, the publication of information and the number of transactions. The factors of influence on the stock price of the enterprise are determined and the expediency of investing in certain stocks is considered. The importance of stability of financial condition and profit of the is emphasized. Factors affecting the return on securities are identified and schematized. The information, which is necessary to evaluate the companies, going to enter the stock market is given. The analysis of the factors influencing the profitability of the shares determines the expediency of using the initial public offer as the effective mechanism of enterprise's profit management. The importance of stock market news, marketing and readiness for any changes in this market are emphasized. Conclusions were made about the feasibility of using the IPO mechanism to increase the enterprise's value.

**Key words:** enterprise value management, enterprise profit, stock exchange, IPO, share price, share yield.

**Постановка проблеми.** У сучасних умовах розвитку ринкових відносин, підприємці шукають шляхи управління прибутком та намагаються ще більше підвищити вартість своїх компаній. Одним з методів зміни вартості підприємства та впливу на прибуток є вихід на фондову біржу. У цій статті ми розглянемо, як вихід на фондову біржу може вплинути на прибуток та вартість компаній в цілому.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Вивченням функціонування фондового ринку займалися такі зарубіжні вчені: Л. Вільямс, Р. Кіосакі, М.А. Гольцберг, Б. Гамільтон, У. О'Нил. Серед вітчизняних можна виділити Ю.Я. Кравченка, О.Г. Мендрулу, В. Васильєва, Е.Л. Наймана, О. Колодізева, О.М. Сохацьку, А.Г. Загородного, А.Б. Кондрашихіна та багато інших вчених.

Доцільно детальніше дослідити особливості впливу виходу підприємства на фондовий ринок на формування, управління та збільшення його прибутку.

**Постановка завдання.** Мета статті полягає в аналізі умов виходу на фондовий ринок та факторами впливу на вартість акцій та компанії у цілому.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Фондовий ринок являє собою частину фінансового ринку, завданням якого є швидке переміщення капіталу, фінансових коштів та інвестицій. Головними цілями виходу будь-якого підприємства на ринок цінних паперів є залучення додаткового капіталу для забезпечення ефективної діяльності та управління прибутком.

Відомий український практик та теоретик Е.Л. Найман визначає фондовий ринок як сукупність грошового ринку й ринку капіталів у частині торгівлі фондовими інструментами, які засвідчують майнові права своїх власників на різні види товарів даного ринку [1, с. 72].

Дослідник фондового ринку Ю.Я. Кравченко визначає фондовий ринок як сукупність економічних відносин з приводу випуску та обігу цінних паперів між його учасниками у процесі розподілу й перерозподілу фінансових ресурсів,

капіталів. Науковець наголошує, що фондовий ринок дозволяє капіталу входити із застійних або неприбуткових галузей і стікатися у найбільш прибуткові сектори економіки. Цей ринок забезпечує колективну оцінку багатьма учасниками ринку вартість активів кожної корпорації, акції яких фігурують на ринку, їхню вірогідну прибутковість і перспективність [2, с. 320–345].

Для того, щоб вийти на фондову біржу компанії повинні скористатися таким механізмом як IPO. Слід визначитись з цим поняттям.

Поняття IPO (Initial Public Offering) – є міжнародним, в перекладі визначається як первинна публічна пропозиція. Публічне розміщення в перший раз означає, що компанія випускає свої акції на ринок, які пропонуються всім охочим інвесторам. Публічний продаж цінних паперів може бути внутрішнім, коли процедура проходить всередині країни, а також зовнішнім – якщо залучаються іноземні торгові майданчики.

Відповідно до ст. 28 Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок» первинне публічне розміщення цінних паперів – це їх відчуження на підставі опублікування в засобах масової інформації або оголошення будь-яким іншим способом повідомлення про продаж цінних паперів, зверненого до заздалегідь невідомої кількості осіб [3].

Визначимось із цілями виходу на фондову біржу (рис. 1).

Первинне розміщення акцій говорить про те, що управління господарською діяльністю в компанії відповідає стандарту, була організована повна інформаційна прозорість і у компанії є стратегічне планування напрямки розвитку бізнесу. Крім того, IPO свідчить про те, що діяльність конкретної компанії підтримується суспільством. IPO в усьому світі вже є одним з найбільш вигідних інструментів фінансування бізнесу як з точки зору вартості фінансових ресурсів, так і активізації та раціоналізації бізнес-процесів у компанії, підвищення корпоративної та ділової культури [4].

Визначимо переваги та недоліки IPO. Рішення провести IPO свідчить про те, що компанія ста-



**Рис. 1. Цілі проведення IPO**

*Джерело: побудовано авторами за даними [2; 4]*

більно розвивається і готова до переходу на новий рівень. Ставши публічною, фірма може розраховувати на приплив кваліфікованих співробітників і зростання ділової репутації. Розміщення акцій на біржі – один з основних апаратів фінансування і вдосконалення підприємства [5].

Система IPO відкриває нові можливості в світі бізнесу: дозволяє підприємству знайти найвигідніші джерела залучення грошових коштів, допомагає оптимізувати структуру капіталу, отримати доступ до фондових ринків, у тому числі і до зарубіжного.

Ще однією перевагою є підвищення визнання компанії в очах громадськості, оскільки IPO часто створюють рекламу, роблячи продукцію компанії відомою новій групі потенційних клієнтів. Згодом це навіть може привести до збільшення частки ринку. Крім того, IPO може використовуватися деякими із засновників в якості стратегії виходу [6].

Навіть незважаючи на всі переваги IPO публічні компанії часто стикаються з низкою недоліків, які змушують двічі подумати про доцільність перетворення в публічну форму. Одним з найбільш важливих відмінностей є необхідність розкриття інвесторам додаткової інформації [6]. У публічних підприємств вини-

кає обов'язок опубліковувати відомості про свої фінансові показники і про власників, які володіють більше як 5% статутного капіталу.

Мінусом системи є посилена увага після «виходу в світ» з боку органів регулювання. Існує величезна кількість правил, що висуваються державою і біржовими майданчиками, яких повинна дотримуватися кожна компанія. Вартість IPO досить висока. Проведення IPO – процедура затребувана і в сучасних умовах необхідна. Зважитися на цей крок може не кожна компанія, однак вигода в разі переходу фірми в статус публічної компанії очевидні [6].

Формування біржової ціни акцій. Ціна акцій на біржі формується за результатами ранжирування заявок на покупку та продаж (подвійний аукціон). Біржова ціна фіксується кілька разів за день торгів, інформація про ціну та кількість укладених угод публікується в інформаційних виданнях. Теоретично ціна продажу акцій прямо пропорційна розміру дивідендів, які вона приносить інвестору, й обернено пропорційна відсотковій ставці за депозитами в банку [7].

Що має вплив на акції підприємства? Зміна цін акцій відбувається шляхом взаємодії покупців та продавців, попитом та пропозицією цінних паперів даного виду. В свою чергу, ринкова вар-



Рис. 2. Фактори, що впливають на дохідність акцій підприємства

Джерело: побудовано авторами

тість підприємства може визначатися ціною на акції. Для того, щоб зважити доцільність інвестування в ті чи інші акції, їх необхідно правильно оцінити.

Вплив на ціну акції підприємства мають такі чинники:

- прибутковість підприємства-емітента;
- фінансовий стан підприємства-емітента;
- дохідність акції;
- стан фондового ринку;
- очікування фондового ринку.

Однією з причин коливання ціни акції є стабільність прибутку компанії-емітента, який визначається такими факторами: фінансовий стан підприємства, раціональність його витрат; ступінь зношеності основних фондів; вартість капіталу, яке використовує підприємство у своїй діяльності; кваліфікаційний рівень та компетентність керівників; використання нових технологій для забезпечення конкурентної переваги відносно аналогічних компаній і т.п.

Іншим важливим фактором, що здійснює вплив на ціну акції, є мінімальна дохідність, яку бажають отримати інвестори від вкладання грошових коштів у акції тієї чи іншої компанії, а саме ставку дисконтування. При цьому на дохідність акцій впливають фактори, схематизовані на рис. 2.

Відкриті акціонерні товариства завжди публікують інформацію для акціонерів на власних інтернет-ресурсах. Для оцінки знадобиться така інформація:

- фінансова звітність за минулі роки;
- емісія акцій та кількість акціонерів;
- динаміка цін на акції;
- обсяги виробництва продукції;

- зміни в активах та пасивах, їх структура;
- новини підприємства [7].

Також вплив на акції створюють і інші чинники, наприклад біржові новини.

Біржові новини мають безпосередній вплив на фондовий ринок, тому за ними потрібно постійно стежити [8]. У чому полягає необхідність стежити за новинами?

Різна інформація з різною силою впливає на ринок. Незалежно від того, погана вийшла інформація або хороша, вона створює на ринку додаткову волатильність, яку можна використувати для отримання прибутку [8].

Волатильність (або іншими словами мінливість) – це статистичний фінансовий показник, що характеризує мінливість ціни на що-небудь. У фінансовій статистиці характеризує тенденцію ринкової ціни або доходу змінюватися з часом

Хороші повідомлення створюють підвищений попит на акцію, а погані – пропозиція. Існує думка, що всі значні короткострокові коливання на ринку відбуваються виключно на новинах. Ми не зможемо отримувати прибуток, якщо ціна буде стояти на місці. Чим більше нова звістка по ринку відрізняється від очікувань біржових гравців, тим сильніше буде рух, відповідно волатильність. Більшість біржових новин виходять за календарем, тобто ви знаєте, коли з'явиться свіжа інформація, про що буде йти мова і ступінь її впливу на ринок. Таким чином, можна підготуватися, і при необхідності, обмежити свої ризики [8].

Досвід останніх років показує, що успішне IPO все менше залежить від випадку і вдалої маркетингової кампанії, а все більше – від ретельної підготовки, розуміння суті бізнесу і законодавчих вимог.

**Висновки.** Отже значна кількість факторів впливає на вартість акцій компаній. Оскільки з ростом ціни акції, росте і вартість капіталу підприємства, можна зазначити, що потрібно використовувати свої потенційні можливості для покращення іміджу і стабільності компанії. Перш ніж виходити на фондовий ринок та проводити випуск акції потрібно зважити всі за та проти, ретельно підготуватися, бути готовим піти на ризик та швидко реагувати на зміни ринку, ситуації в країні чи галузі, оскільки це може суттєво вплинути як на дохідність акцій так і на вартість компанії в цілому. Також є сенс

використовувати біржові новини та якісну маркетингову стратегію.

Якщо компанія буде стабільною, це буде приваблювати інвесторів. Це дозволить збільшити капітал найменш витратним методом та забезпечить прилив великої суми коштів одразу, які можна використати на розширення або модернізацію підприємства. Але виходячи на фондову біржу, необхідно залишати контрольний пакет акцій за власником компанії, аби уникнути ризики поглинання та втрати бізнесу. Ми вважаємо IPO ефективним методом впливу на прибуток компанії і вартість капіталу в цілому.

#### БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Найман Е. Л. (2012) Розподіл щоденної дохідності акцій. *Фінанси України*. 2012. № 2. С. 70–79. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fu\\_2012\\_2\\_8](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fu_2012_2_8) (дата звернення 09.01.2020).
2. Кравченко Ю. (2005) Рынок ценных бумаг в вопросах и ответах : Учеб. пособие. К. : Ника-Центр, 2005. 533 с.
3. Про цінні папери та фондовий ринок: Закон України від 23 лютого 2006 року № 3480-IV. Відомості Верховної Ради України. 2006. № 31. Ст. 268.
4. Що таке IPO і в чому переваги для компанії? URL: <https://cvt.center/ua/ipo-kompanij-mozhливosti-i-perspektivi> (дата звернення 15.12.2019).
5. Что такое IPO (реальные примеры) и как это работает? URL: <https://equity.today/vyход-na-ipo.html> (дата звернення 16.12.2019).
6. Преимущества и недостатки выхода компаний на открытый рынок. URL: <https://howtotrade.biz/vyход-kompanij-na-otkrytyj-rynok> (дата звернення 16.12.2019).
7. Інвестиції в акції компаній та торгівля на фондовій біржі. URL: <https://financer.com/ua/zaoshhadzhennya-ta-investyciyi/akcii> (дата звернення 19.12.2019).
8. Биржевые новости: как влияют на фондовый рынок. URL: <http://trader-blogger.com/birzhevye-novosti.html> (дата звернення 12.12.2019).

#### REFERENCES:

1. Najman E. L. (2012) Rozpodil shhodennoji dokhidnosti akcij [Distribution of daily stock returns.] *Finansy Ukrainy*. 2012. # 2. S. 70–79. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fu\\_2012\\_2\\_8](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fu_2012_2_8) (data zvernennja 09.01.2020).
2. Kravchenko Yu. (2005) Rynok tsennykh bumag v voprosakh i otvetakh [The securities market in questions and answers]. Ucheb. posobie. K. : Nika-Tsentr, 2005. 533 s.
3. Pro cinni papery ta fondovyy rynek [About securities and the stock market] Zakon Ukrainy vid 23 ljutogho 2006 roku # 3480-IV. Vidomosti Verkhovnoji Rady Ukrainy. 2006. # 31. St. 268.
4. Shho take IPO i v chomu perevaghy dlja kompaniji? [What is IPO and what are the benefits for the company?]. URL: <https://cvt.center/ua/ipo-kompanij-mozhливosti-i-perspektivi> (data zvernennja 15.12.2019).
5. Chto takoe IPO (real'nye primery) i kak eto rabotaet? [What is an IPO (real examples) and how does it work?]. URL: <https://equity.today/vyход-na-ipo.html> (data zvernennja 16.12.2019).
6. Preimushchestva i nedostatki vykhoda kompaniy na otkrytyy rynek [Advantages and disadvantages of companies entering the open market]. URL: <https://howtotrade.biz/vyход-kompanij-na-otkrytyj-rynok> (data zvernennja 16.12.2019).
7. Investyciji v akcii kompanij ta torghivlja na fondovij birzhi [Investing in company stocks and trading on the stock exchange]. URL: <https://financer.com/ua/zaoshhadzhennya-ta-investyciyi/akcii> (data zvernennja 19.12.2019).
8. Birzhevye novosti: kak vliayut na fondovyy rynek [Stock market news: how they affect the stock market]. URL: <http://trader-blogger.com/birzhevye-novosti.html> (data zvernennja 12.12.2019).